

Kitap İncelemesi

Banks, J. A. (2008). *An Introduction to Multicultural Education* (4th Edition). United States: Pearson Education Inc. 164 pp., ISBN: 0-205-51885-0 (pbk.).

Çok kültürlü eğitimin ve eğitim programlarının konu alındığı bu kitapta genel olarak çok kültürlü eğitimin hedefleri ve başlıca öğeleri, çeşitlilik, vatandaşlık eğitimi, öğretim programlarının çok kültürlü bir yapıya büründürülmesinin yolları ve okul reformu gibi konular üzerinde odaklanılmıştır. Kitap boyunca çok kültürlü eğitimin aslında özgürlük için eğitim olduğuna ve demokratik bir toplumda artık bir gereklilik haline geldiğine vurgu yapılmış, çok kültürlü eğitimin aslında bir okul reformu olduğuna dikkat çekilmiştir. Bir toplumdaki tüm bireylerin özgür bir şekilde eğitim alabilmelerinin, tarihlerini ve gelişen olayları tarafsız bir bakış açısıyla yorumlayabilmelerinin ve kendi kimliklerini koruyarak topluma adapte olabilmelerinin, ancak eğitim programlarının dönüşümüyle mümkün olabileceği belirtilmiştir. Çok kültürlü eğitime etki eden faktörler açıklanarak uygulama örnekleri verilmiştir.

Yazar, birinci bölümde çok kültürlü eğitimin amaçlarından, küresel vatandaşlıktan, çok kültürlü eğitim hakkındaki yanlışlardan ve gelişmelerden bahsetmiştir. Farklılıkların bir milleti zenginleştirdiğini belirtmiş, çok kültürlü eğitim sayesinde bireysel ve toplumsal sorunların daha rahat algılanmasıyla birlikte çözüm yöntemlerinin de arttığını ifade etmiştir. Çok kültürlü eğitimin hedeflerini; bireylerin kendilerini başka kültürlerin perspektiflerinden görerek daha iyi anlayabilmelerini sağlamak, öğrencilere kültürel, etnik ve dilsel alternatifler sağlamak, bütün öğrencilere kendi toplumlarında ve yaygın kültür içinde geçerli bilgi, beceri ve yaklaşımı kazandırmak, öğrencilerin kendilerine, ailelerine ve toplumlarına yabancılaşmadan başarılı olabilmeleri, okuma, yazma ve matematik becerileri edinmeleri için onlara yardımcı olmak olarak sıralamıştır. Asimilasyoncu bir vatandaşlık eğitiminin yanlışlığı, vatandaşlık eğitiminin farklı ırk, kültür, etnisite, dil ve dini grupların kültürel haklarını

içericek şekilde genişletilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çok kültürlü eğitim hakkında bazı yanlışlara dikkat çekilmiş, çok kültürlü eğitimin başkaları için olduğu, batıya karşı olduğu ve ülkeyi böleceği yanlışları üzerinde durulmuştur. Bu yanlışların tam tersine çok kültürlü eğitimin tüm öğrenciler için olduğu, özgürlük, eşitlik gibi batıdaki demokratik ideallerden kaynaklandığından tamamen bir Batı hareketi olduğu, bölünmüş bir ülkeyi birleştirmek için tasarlandığı belirtilmiştir. Son kırk yıl içinde çok kültürlü eğitimin önemli başarılar elde ettiği, çok kültürlü eğitim standartlarının bu başarıdaki önemli etkisi ve tüm müfredatın çok kültürlü eğitimi kapsayacak şekilde geliştirildiği ifade edilmiştir.

İkinci bölümde vatandaşlık eğitimi ve küresel çağda çeşitlilik konularına değinilmiştir. Göç Yasası Reformuyla birlikte Amerika'nın etnik dokusunun büyük ölçüde değiştiği anlatılmış, aynı zamanda ülkedeki öğrencilerin dilsel çeşitliliğinin de yükselişte olduğu belirtilmiştir. Etnik azınlık gruplarının hak arayışının, uluslararası göç artışının, ülke sınırlarının sıkışmasının ve ulus-devletlerin artışının, küresel dünyada çeşitlilik ve vatandaşlık eğitimi hakkında sorular doğurduğu vurgulanmış, demokratik bir toplumda çeşitlilik ve birliğin hassas dengesinin kurulması gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Vatandaşlık eğitiminin, öğrencileri, dikkatli kararlar almak ve kendi ulus-devletlerini daha demokratik ve adil yapmak için gerekli bilgi, beceri ve davranışlarla donatmasının önemi, hoşgörü ve kültürel farklılıkların öğretmesinin gerekliliği ifade edilmiştir. Dünyanın her tarafındaki öğretmenlerin vatandaşlık eğitimi derslerini ve programlarını yeniden planlamaları gerektiği belirtilmiştir. Asimilasyoncu vatandaşlık eğitiminin birçok öğrenciyi ana kültürlerinden, dillerinden, etnik kimliklerinden, aile ve toplumlarından uzaklaştırdığı için artık geçerliliğini yitirdiği, okulların ve sınıfların

demokrasi ve sosyal adaletin küçük evrenleri ve modelleri olması gerektiği vurgulanmıştır.

Üçüncü bölümde, çok kültürlü eğitimin basite indirgenme probleminden yola çıkılarak çok kültürlü eğitimin başlıca öğelerini tanıtmak amacıyla beş boyut tanımlanmıştır. Bu boyutlardan içerik boyutu, öğretmenin konuları açıklarken çeşitli kültür ve gruplardan örnekler, veriler ve bilgiler sunması olarak açıklanmıştır. Bilgi inşa süreci boyutunun, bilgiyi yaratma ve bilgi inşasının kültürel varsayımlar, örnekler, bakış açıları ve önyargılar çerçevesinde nasıl etkilendiğini anlatan süreç olduğu ifade edilmiş, bilginin değerden bağımsız olmadığı vurgulanmıştır. Önyargı azaltması boyutu, öğrencilerin ırksal ve etnik etmenlere daha pozitif yaklaşımlarına yardım eden bir ölçüt olarak ifade edilmiş, öğretim materyallerinde ve öğrenme aktivitelerinde bu boyuta yer verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Eşitlikçi pedagoji boyutunun, öğretmenler çeşitli gruplardan öğrencilere akademik başarılarını kolaylaştıracak etkinlikler sağlandığında ortaya çıktığı belirtilmiştir. Güçlendirici okul kültürü ve sosyal yapı boyutu ise, kültür ve sosyal yapının yeniden boyutlandırıldığı süreç olarak tanımlanmıştır. Çok kültürlü okulun sekiz özelliğine yer verilmiş, çok kültürlü bir okulda öğretmenin, yöneticinin, müfredatın, öğretim materyallerinin, ölçme değerlendirme prosedürlerinin, okul danışmanlarının, okul kültürünün ve gizli müfredatın çok kültürlü eğitimi yansıtması gerektiği savunulmuştur.

Dördüncü bölümde, öğretim programlarının değiştirilmesi ve şekillendirilmesi arasındaki farka dikkat çekilmiş, şekillendirilmesinin baskın bakış açısını yansıtacağı, bu yüzden değiştirilmesi yoluna gidilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çok kültürlü eğitimin, belli bir gruba yönelik ve özel menfaatleri karşılamak için değil, tüm öğrenciler ve kamu yararı için olduğu belirtilmiştir. Eğitimcilerin kültürel içeriği programlara entegre etmek için farklı yaklaşımlar kullandığına dikkat çekilmiş, katkı ve ekleme yaklaşımlarında baskın kültürün ve bakış açısının izlerini görmenin mümkün olduğu, ancak değiştirme yaklaşımında öğrencilerin kavramları ve sorunları farklı bakış açısıyla değerlendirmelerinin öngörüldüğü ifade edilmiştir. Karar verme ve sosyal hareket yaklaşımında ise öğrencilerin harekete geçmelerinin hedeflendiği, kendi kararlarını verebilecekleri ve projelerini yürütebilecekleri bir yaklaşımın söz konusu olduğu belirtilmiştir. Öğrencilere bilmeyi, duyarlı olmayı ve harekete geçmeyi öğretebilmek için programların düzenlenmesine ve öğretmenleri bu hedeflere odaklayacak çok kültürlü deneyimlerin onlara yaşatılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Beşinci bölümde, öğretmenlerin çok kültürlü okul ve sınıflarda etkili olabilmek için sahip olması gereken bilgiler; paradigma bilgisi, temel kavramlar bilgisi, ana etnik grupların tarihi ve kültürel bilgileri ve pedagojik bilgi olmak üzere dört kategoride tanımlanmış, ilk üç kategori açıklanmıştır. Çok kültürlü eğitim paradigmaları olarak kültürel yoksunluk ve farklılık paradigmaları tartışılmıştır. Kültürel yoksunluk paradigmasında düşük gelirli öğrencilerin kültürel yoksulluktan dolayı okulda başarısız oldukları ve temel problemin okulun kültürü yerine öğrencinin kültüründe görüldüğü; kültürel farklılık paradigmasında ise öğrencilerin kültürel yoksulluktan değil, okulda ve toplumda kabul gören kültürden farklı bir kültüre sahip oluşunun başarısızlık sebebi olarak kabul edildiği ve problemin okulda arandığı belirtilmiştir. Çok kültürlü eğitimin temel kavramı olan kültür, sosyal grupların yaşam tarzı olarak belirtilmiş; büyük bir toplumdaki ulusal kültür makro kültür, bu kültürü oluşturan daha küçük kültürler ise mikro kültür olarak tanımlanmıştır. Etnik ve kültürel grupların çalışmasını yönlendirmek için ise kökenler ve göç, paylaşılan kültür, etnik kimlik gibi on bir tane anahtar kavram tanımlanmış, etnik grupların deneyimlerinin bu kavramlar aracılığıyla görülebileceği ve karşılaştırılabileceği belirtilmiştir.

Altıncı bölümde kavramsal ve dönüştürücü bir çok kültürlü eğitim programının tasarlanması ve uygulanmasına ilişkin örnekler açıklanmıştır. Bilgi türlerinden olgu, kavram ve genellemelerin tanımları verildikten sonra çok kültürlü bir eğitim programının geliştirilmesi için sırasıyla anahtar kavramların, evrensel genellemelerin, orta düzey genellemelerin, düşük düzey genellemelerin ve öğretim strateji ve etkinliklerinin belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Anahtar kavram ve genellemelerin

sınıf düzeyi ilerledikçe karmaşıklaşması gerektiği belirtilmiş, çok kültürlü eğitim için önemli olan değerler eğitimi için geliştirilen değer sorgulama modelinden bahsedilmiştir. Çok kültürlü bir tarih, sosyal bilimler, matematik ve fen öğretiminin nasıl olabileceği örnek ders planlarıyla açıklanmış, bölüm sonunda ise geliştirilen değer inceleme modeline yer verilmiştir.

Yedinci bölümün ilk kısmında ABD'nin değişen etnik yapısı ve demografik eğilimler, okullarda yeniden yapılanma ihtiyacının sebepleri ve çok kültürlü okul reformunun temel değişkenleri açıklanmış; ikinci kısmında ise öğrencilerin ırksal algıları ele alınmış, farklılıklara karşı olumlu algı ve tutum oluşturma yolları belirtilmiştir. Öğretmenlerin, demografik eğilimleri duyarlı ve düşünceli bir şekilde karşılayabilmek için bu eğilimleri öğrenmeleri ve okul reformu sürecine dâhil etmeleri gerektiği belirtilmiş, okulların ve toplumun çok kültürlü eğitimi temel alacak şekilde yeniden yapılandırılmasının önemi vurgulanmıştır. Akademik başarıyı yükseltmek için, gruplama uygulamalarının tamamen kaldırılması, tüm öğrencilerin öğrenebilecekleri anlayışının bir kural olarak kurumsallaştırılması ve aileyle okulun ortak çalışması önerileri sunulmuştur. Öğretmenlerin de bu süreçte toplumsal baskılara maruz kalmaması, güçlü ve saygın olmalarının önemi vurgulanmıştır. Öğrencilerin daha demokratik bir ırksal tutum edinebilmeleri için işbirliğine dayalı öğrenmenin önemi ifade edilmiş, öğrenciler arasında eşit statü oluşturabilmek için bazı yapılandırılmış uygulamaların uygulanma gerekliliği belirtilmiştir. Bölüm sonunda ise öğrencilerin önyargılarını azaltmak için öneriler sunulmuştur.

Sekizinci bölümde çok kültürlü eğitimin aslında özgürlük için eğitim olduğu, ayrılıkçı olmaktan çok ayrılıkları azaltmak için tasarlandığı vurgusu yapılmış, bu bağlamda genel kanun ve çok kültürlü eğitim hakkındaki tartışmalara yer verilerek önerilerde bulunulmuştur. Farklı görüşlere sahip olduğu belirtilen batıcı gelecekçiler ile çok kültürcülerin bazı gerçeklerle yüzleşmeleri ve gücü paylaşmaları gerektiği ifade edilmiş, müfredattaki Batı medeniyetinin diğer kültürlerin bakış açısını da dâhil edecek

şekilde yeniden yorumlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Dokuzuncu bölümde ise çok kültürlülük göstergeleri analiz edilmiş, okulların çok kültürlülük seviyelerini belirlemede kullanılabilecek ölçütler ve okulun çok kültürlü atmosferini geliştirmek için yapılabilecekler açıklanmıştır. Eğitimden sorumlu resmi kurumların, çok kültürlü eğitim konusunda ilkeler beyan etmelerinin, okul çalışanlarının kültürel ve etnik çeşitliliği yansıtmasının ve farklı öğrencilere karşı okul çalışanlarının tutumlarının olumlu olmasının önemi vurgulanmıştır. Eğitim programının değiştirilebilir ve eylem odaklı olması gerektiği, öğretmenlerin sürekli eğitimden geçirilmesinin önemi, aile katılımının öğrencinin eğitimindeki yeri belirtilmiş, eğitim stratejileri ve öğretim materyallerinin çok kültürlü bir programda taşınması gereken özellikler üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak programın her bileşeninin sürekli olarak izlenmesi ve denetlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Çok Kültürlü Eğitime Giriş: Çok kültürlü eğitim hakkında temel kavramların, yanılığının, bakış açılarının ve uygulamaların tarafsız ve bilimsel bir gözle değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda kitaptaki bölümlerin çok kültürlü eğitimin farklı yönleri hakkında sunduğu tutarlı veriler ve uygulama örnekleri, öğretmenler ve program geliştiriciler için kaynak olabilecek durumdadır. Kitap boyunca Amerika'daki eğitim sisteminden örnekler verilmesi, uygulamaların diğer ülkeler için genellenabilirliğini zorlaştırmakla birlikte bunun sorgulanmasına vesile olması açısından son derece değerlidir.

Betül TONBULOĞLU

betultonbuloglu@gmail.com